

کرتا رپور دے کو تک: بہاگ-۴

باب-۵۳

(۱۵۲۲ توں ۱۵۲۹ ای)

کرتا رپور (سن ۲۰۰۴)

بن گیا (Headquarter) کرتا رپور دی ستھاپنا نال بن گورو صاحب دا مقام سی۔ اتھوں ہی پھر گورو صاحب جموں کشمیر دے باقی بچے علاقے وچ گئے تے اتھوں ہی وڈے پنجاب دیاں تھیں تھیں پھیریاں لئی روانہ ہویا کردے سن۔ لگدا ہے کہ گورو صاحب دی کوشش ہندی سی گھٹو گھٹ پر مہینے دی پنیا نوں کرتا رپور وکھے ہی حاضر رہن۔ پر دھیان رہے ۱۵۲۲ توں ۱۵۲۹ ای۔ تک بہتا سماں صاحب نے کرتا رپور وکھے ہی گزاریا سی۔ پنجاب دے کئی مقامی دورے چوتھی اداسی توں بعد ہندے تے کدی بھائی لہنا نال ہویا کردے سن۔ اس مرحلے وچ اوہ گھٹناواں آریاں بن جو اوہناں دے کرتا رپور صاحب براجن دوران واپریاں۔ (سروت: زیاد پتر سوڈھی مہربان)

اٹھسٹھ تیرتھ کا مکھ ٹکا تے گھٹ مت وگاس۔۔ اوٹ متی سالاپنا سچ نام گنتاس۔۔ ا بابا ہور مت ہور ہور۔۔ جے سو ویر کمانے کوڑے کوڑا جوڑ۔۔ ا رہاؤ۔۔ پوج لگے پیڑ آکھینے سبھ ملے سنسار۔۔ ناؤ سدائے اپنا ہووے سدھ سماڑ۔۔ جا پت لیکھے نہ پوے سبھا پوج خواڑ۔۔ ۲ جن کو سنگور تھاپیا تن میٹن سکے کوئی۔۔ اونا اندر نام نہاڑے نامو پرگٹ ہوئی۔۔ ناؤ پوجینے ناؤ منینے اکھنڈ سدا سچ سوئی۔۔ ۳ کھہو کھہو رلائیے تا جیو کھیا ہوئی۔۔ جلیا سبھ سیانپا اٹھی چلیا روئی۔۔ نانک نام وساریے در گیا کیا ہوئی۔۔ ۸ ۴

ہیک نال شبد گاؤن اپرنت گورو صاحب نے سنگت تے ماتا پتا نوں اپدیس دتا کہ نرنکار دی پراپتی دا سبھ توں ودھیاں طریقہ اوہدا نام ہے۔ اوہدی صفت صلاح۔ جس گاؤنا، جس بولنا جس سننا۔ دھرم دے ناس تے پرچلت کرم کانڈا دا اناس کھنڈن کیتا۔

---◆---

جدوں سادھواں نے گورو صاحب تے سوالاں دی بچھاڑ کر دتوی

جدوں دنیا نوں پتہ چل گیا سی کہ گورو نانک کلانور لاگے دھرم سال بنا کے ٹک گیا ہے تان دورو نیڑیو لوک پہنچ رہے سن۔ کوئی اپنا دکھ دور کراؤن، کوئی کس کارن تے کوئی کس کارن۔ پر سادھو سنت لوک جنان نرنکار دی بھال وچ اپنے گھر بار چھڈ دتے سن انان واسطے گورو نانک والی خبر خاص مائے رکھدی سی۔ کیونکہ ہر کوئی کہہ رہا سی کہ گورو نانک رب نال اک مک ہے۔ سو کرتا رپور وکھے سادھواں دا اونا جانا تان خاص سی۔ وپیراں دیاں وپیراں اتھے تریاں رہندیاں سن۔

ایسے طرحاں ہی سادھواں دا اک ٹولا آپہنچا۔ گورو صاحب دا جویں حکم سی بڑے ستکار نال انان نوں پانی دھانی پچھیا گیا۔ آرام کرن لئی منجے دتے گئے۔ پھر شام ویلے رہاس تے کیرتن توں بعد گورو صاحب

ماتا کھندی ”پتا توں کھڑے دھرم نوں مندے؟“ نہ توں سنیاسی، ناں توں جوگی، ناں توں ویسنو، ناں توں سادھو، ناں توں فقیر۔ مینوں کجھ سمجھ نہی اؤدی؟

ماتا ترپتا اتے پتا مہتہ کالو نوں کرتا رپور رہندیاں کجھ دن ہو گئے سن۔ بن تان کھلیاں گلاں ہونیاں شروعات ہو گئیاں سن۔ لڑنا جھگڑنا۔ شریکا۔ سبھ کجھ شروعات ہو گیا سی۔ ماتا نے ویکھیا کہ گورو نانک تان سادھواں والے کوئی کم نہی کردا۔

ماتا جی ہار کے مہتہ کالو جی کول کانا پھوسی کردی ہے کہ اتھے کی چل رہا ہے؟ ایہہ جدوں ارادھنا کردا ہے ناں ایہہ دھوپ دندا ناں اگریتی۔ ایہہ ورت وی نہی رکھدا۔ ناں اپنے کوئی اتھے مورتی رکھی ہے پوجن لئی۔ اتھے وید سمرتی پران آدی دا پاٹھ وی نہی ہندا۔ ناں ہی بھگوان کرشن، رام جی جاں شو جی آدی دی ارادھنا ہندی ہے۔ ناں بھوجن ویلے چوکا-کارا کڈھی جاندی ہے ناں ہی کدی تریں کیتا جاندی ہے۔ لنگر ویلے ایہہ جات ورن دا وی بھید بھاؤ نہی کردا۔ اس وچ وی کوئی شگ نہی کہ ایہہ مسلمان وی نہی ہویا۔ پر ایہہ کیہو جیہا سادھو ہے؟

مہتہ جی نے ماتا ترپتا نوں اپنے حساساب نال سمجھاؤن دی کوشش کیتی۔ ماتا دی تسلی ناں ہوئی تے جا گورو صاحب دے دولے ہوئی کہ مینوں وی سمجھا اتھوں دا دستور۔ توں اتھے کس طرحاں دی بھگتی کردا ہے ناں دھوپ ناں اگریتی؟

گورو صاحب نے ماتا نوں کہیا کہ تیری گل دا جواب میں سنگت وچ دیاگا۔ اگے توں ماتا نوں وی کہیا کہ دووے ویلے سنگت کریا کر۔ نونہہ سس سارا دن چغلیاں وچ ہی ناں رہیا کرو۔

سنگت وچ بہہ پھر گورو صاحب نے سری راگ وچ شبد گاویا:-

کنگو کی کانیا رتنا کی للتا اگر واسن تن ساس۔۔

نے آجڑے سادھوآں نوں جھکّ کے نمسکار کیتی تے اپنے آپ نوں دھنّ کپھا جہڑا سادھو سنتاں دے درشن ہوئے بن۔ اوہناں وچوں اک سادھو بول اٹھیا کہ گورو صاحب تہاڈی بہت اپما سنی ہے۔ سانوں کئی سال ہو گئے نے سنیاں دھارن کیتے نوں پر من دے کئی سوال اجیہے نے جنان دا تسلی بخش جواب اجے تکّ نہی ملیا۔

گورو صاحب نے اکال پرکھ اگے ارداس کیتی کہ اے نرنکار مینوں بدھ بخشو کہ میں اناں جگیا سواں دی تسلی کرا سکاں۔

- سادھوآں تاں پھر اک توں بعد اک سوالاں دی جھڑی ہی لا دتی:-
- ایہہ دھرتی کی ہے؟
- ایہہ پاؤن، پانی دی کی کہانی ہے؟
- کہانیاں دی کی کہانی ہے؟
- اگّ کی ہے؟
- جی ایہہ جی دی کی کہانی ہے؟ پرانی کی ہے؟
- ہر جی دا سروپ وکھرا وکھرا کیو ہے؟
- بندے نوں سواد کیو آؤدے بن؟ ایہہ مٹھا، کھٹا، کوڑا سواد۔
- بندے نوں بھکھ کیو لگدی ہے؟ کھان توں بعد جھڑی ترپتی ہندی ہے اوہدا کی مطلب؟
- سنجوگ و جوگ دی کہانی دسو؟
- اسیں سنئے تسی صفت صلاح دی گلّ کردے ہو ایہہ کیو؟
- پر میشر نیڑے کوے ہتے دور کوے؟
- اجھڑ کی ہے؟ راہ کی ہے؟
- وید اتم کہ ناد اتم؟

گورو صاحب نے پھر سمجھاؤنا شروع کیتا کہ سارے برہمنڈ دا مالک اک نرنکار ہے۔ اوسے نے دنیا تے قدرتی دی کھیڈ رچائی ہوئی ہے۔ ایہہ اک طرحاں نال ناٹک ہے، ڈراما ہے۔ مردانے نوں اشارہ کیتا تے بیلے وچّ رباب گونج اٹھی۔ گورو صاحب تے مردانے نے سلوک گایا تاں ساری سنگت نال ہو تری:-

راتی رتی تھتی وار۔۔ پون پانی اگنی پاتال۔۔ تسّ وچّ دھرتی تھاپ رکھی دھرم سال۔۔ تسّ وچّ جی جگتّ کے رنگ۔۔ تن کے نام انیک انتت۔۔ کرمی کرمی ہوئی ویچاڑ۔۔ سچا آپ سچا درباڑ۔۔ تھتھے سوہن پنچ پرواں۔۔ ندري کرم پوے نیساں۔۔ کچ پکائی اوتھے پائی۔۔ نانک گیا جاپے جائ۔۔

سو ایہہ دھرتی تھڑا (سٹیج) ہے تے جیو جنتو سبھ ایکٹراں دی نیائی بن۔ ایہہ پانی، ایہہ پون، اگّ سبھ اسے ناٹک دے سادھن بن جتھے جی نوں کھڈایا جا رہا ہے۔

اسے ڈرامے وچوں ہی پھر اکال پرکھ کجھ اک بیرو (سورمے) پیدا کردا ہے۔ ایہہ ڈرامہ جاں کھیل وکھ

وکھ پڑاواں جاں کھنڈاں رانہی گردا ہے۔

کرم کھنڈ کی بانسی جوڑ۔۔ تھتھے ہوڑن کوئی ہوڑ۔۔ تھتھے جودھ مہابل سور۔۔ تن مہہ رامّ رپیا بھرپور۔۔ تھتھے سیتو سینا مہما ماہ۔۔ تاکے روپن کتھنے جاہ۔۔ نہ اوہ مرہ ن ٹھاگے جاہ۔۔ جن کے رامّ وسے من ماہ۔۔ تھتھے بھگت وسہہ کے لوہ۔۔ کرہ انڈ سچا من سوئی۔۔ سچ کھنڈ وسے نرنکاڑ۔۔ کر کر ویکھے ندر نہال۔۔ تھتھے کھنڈ منڈل ورہنڈ۔۔ جے کو کتھے ت انت ن انت۔۔ تھتھے لوہ لوہ آکار۔۔ جو جو حکمّ توے تو کار۔۔ ویکھے وکسے کر ویچاڑ۔۔ نانک کتھنا کرڑا ساڑ۔۔

گورو صاحب ویاکھیا کر ہی رہے سن کہ جویں ماڑا جیہا وشرامّ آیا تاں مردانے نے بلاول دی دھنّ چھیڑ دتی۔ انوں پتہ سی کہ دکھن دی اداسی موقعے وی اک ویراں مہاتما لوکاں نے اجیہے سوال پچھے سن تاں گورو صاحب نے تھتیاں دے ادھارتے بانسی رچی سی۔ اشارے نال مردانے نے گورو صاحب نوں یاد دوا دتا۔

ایکم ایکنکاڑ نرالا۔۔ امڑ اجونی جاتن جالا۔۔ .....
آپے سچّ کیا کر جوڑ۔۔ انڈچ پھوڑ جوڑ وچھوڑ۔۔ دھرت اکاس کیتے بیسن کو تھو۔۔ رات دننت کیتے بھو بھاؤ۔۔ جن کیتے کر ویکھنہارا۔۔ اوڑن دوجا سرجنہارا۔۔ ۳
ترتیا برہما بسنّ مہیسا۔۔ دیوی دیو اپائے ویسا۔۔ جوتی جاتی گنتن اوہ۔۔ جن ساجی سو قیمت پاوے۔۔ قیمت پائی رپیا بھرپور۔۔ قصو نیڑے قصو اکھا دور۔۔ ۴ چوٹھ اپائے چارے پیدا۔۔ کھانسی چارے بانسی بھیدا۔۔ اسٹ دسا کھٹ تین اپائے۔۔ سو بوجھے جسّ آپ بجھائے۔۔ تین سماوے چوٹھے واسا۔۔ پرنوت نانک ہم تاکے داسا۔۔ ۵

(پورا شبدا گورو گرنتھ صاحب دے انگ ۸۳۹ تے)
کہانیاں دی کہانی - کہانیاں * بہاؤ سرسٹی دے سارے جی کرتے دے اوسے ناٹک دے حصہ ہے۔

اگّ - اگّ وی ہوا، پانی، دھرتی آدی دی طرحاں اوسے مہان ناٹک دا ذریعہ ہے۔

بھے وچّ اگن کڈھے ویکار۔۔ بھے وچّ دھرتی دبی بہار۔۔

نرنکار دے حکم وچّ ہی اگّ اس مہان ناٹک وچّ وسیلہ بنی ہوئی ہے۔

جیو - پاؤن پانی اگنی تاں سادھن نے اس ڈرامے دے اصل پاتر جی بن

بے باجی کھیلن لاگا چوہڑ کیتے چار جگا۔۔ جی جنت سبھ ساری کیتے پاسہ ڈھالن آپ لگا۔۔

سبھاوک ایہہ سبھ جی جنت اس دے حکم تحت ہی آئے:

حکمی ہون آکار حکمّ ن کہیا جائی۔۔ حکمی ہون جی حکم ملے وڈیائی۔۔

اناں نوں رزق وی آپے ہی دے رہا ہے:-
ہایے ہوڑن کوئی داتا جی اپائی جن رچو دیا۔۔ ہر نام

دهياوهُ پر نام سماوهُ اندرُ لاہا پر نامُ لیا ..

• وکھ وکھ قسماں دے جی تے کوئی وی دوسرے نال میل نہی کھاندا

بلہار جائیے اس نرنکار توں جسنے ونگی پیدا کیتی ہے۔ طرحاں طرحاں دے جی تے کوئی وی دوسرے ورگے نہی۔ ہر اک اپنی ہی قسم دا۔ ایہو تاں اس دی خوبصورتی ہے۔ عرباں کھرباں جی ہن پر کوئی وی دو آپس وچ نہی ملدے۔ ونگی ہی اس ناکک دا نیم ہے:-

جہ جہ دیکھا تہ جوت تماری تیرارو پُ کنبہا .. اکتُ روپ پھرہ پرچھنا کوئی ن کس ہی جیہا .. ۲ انڈج جیرج اتبھج سیئج تیرے کیتے جنتا .. ایکو پر بھ تیرا دیکھیا تو سبھنا ماہ روتنا .. ۳

جی جات رنگا کے ناو .. سبھنا لکھیا وڑی کلام ..

تسُ وچ دھرتی تھاپ رکھی دھرم سال .. تسُ وچ جی جگت کے رنگ ..

دئی دیوے چوڈہ پٹنالا .. جیتے جی تیتے ونجارے .. کھلے ہٹ ہوا واپاڑ .. جو پھچے سو چلنہاڑ ..

جیتے جی تیتے وٹاؤ .. چیری آئی ڈھل ن کاؤ ..

مطلب ایہہ کہ ونگی کرتے دا نیم ہے۔

سواد -

سواد دی وی این اوہو کہانی ہے جو کام واشنا دی ہے۔ کرتے کام واشنا پائی تاں کہ پیداوار لگاتار ہندی ہے تے ایہہ کھیڈ جاری رہے۔ ایسے طرحاں کھانے دے سواد دی گل ہے کہ جیو کھائے تے اوہنوں طاقت ملدی رہتے اوہ کارج شیل رہے۔ دوسرے پاسے کئی منکھ کام دے سواد وچ لگ جاندا ہے تے جیون برباد کر لیندے ہن۔ ایسے طرحاں کجھ منکھ بھوجن نوں سواد دے کارن کھائی ترے جاندا ہے تے روگاں نال گرسے جاندا ہے۔

پھر سواد وچ وی کرتے ونگی پائی ہے: مٹھا، کھٹا، کوڑا سواد۔ این اوسے ونگی دے اصول تحت۔

بھوجن جی اورجا دندا ہے جدوں اوہ سریر گرہن کر لیندا ہے تے پھر سریر ہور بھوجن دی اچھا کردا ہے جنو آپاں بھکھ کہنے ہاں۔ جے بھکھ نال لگے، سریر بھوجن نہی گرہن کریگا تے بولی بولی مک جائیگا جان کہہ لؤ مر جائیگا۔ سو جویں بندہ کام واشنا کرکے کھچیا چلا اؤدا ہے ایسے طرحاں بھکھ کارن بھوجن ول کھچیا اؤدا ہے۔

ادھک سواد روگ ادھکائی بن گرسھن ن پایا ..

جیتا موہ پربت سواد .. سبھا کالکھ داگا داغ ..

گرمکھ راگ سواد ان تیاگے .. گرمکھ ایہہ من بھگتی جاگے ..

سنجوگ وجوگ -

گورو صاحب نے پھر ورنن شسرو وع کیتا کہ جیو سنجوگی ہی آپس وچ ملدے (ٹکراؤدے) ہن۔ موجود

سنگت تے سادھوآں نوں دسیا کہ میں تھائے نال گل کر رہا ہاں جاں تھائے درشن کر رہا ایہہ دھروں ہی لکھیا ہویا سی۔ جیواں دا آپسی میل پہلوں توں ہی تہ ہو جاندا ہے۔ جنم ویلے ہی۔ اچ دی بھاشا وچ آپاں کہہ سکدے ہاں کہ ایہہ ساڈے ڈی۔ این۔ اے وچ ہی آجاندا ہے کہ کسے دا سنجوگ کس نال ہونا۔

این ایہو حالت وجوگ بھاو وچھوڑے دی ہے۔ مطلب جڑے ہوئے جی نے کدوں وچھڑ جانا ہے ایہہ وی پہلو ہی تہ ہویا ہندا ہے:

سنجوگُ وجوگُ دئی کار چلاوہ لیکھے آوہ بھاگ ..

سنجوگُ وجوگُ میرے پرہہ کیتے .. سرسٹ اپائی دکھا سکھ دیتے .. دکھ سکھ ہی تے بھئے نرالے گرمکھ سینٹل سناہا ہے ..

منمکھ جانے اپنے دھیا پوت سنجوگُ .. ناری دیکھ وگاسیئہ نالے پرکھ سو سوگ .. گرمکھ سبید رنگاولے ایہنیں ہر رس بھوگ ..

کایا ہنس سنجوگُ میل ملایا .. تن ہی کیا وجوگُ جن اپایا .. مورکھ بھوگ بھوگ دکھ سبایا .. سکھ اٹھے روگ پاپ کمایا .. برکھ سوگ وجوگُ اپائی کھپایا .. مورکھ گنت گنائی جھگڑا پایا .. ستگور ہتھ نیبڑ جھگڑ چکایا .. کرتا کرے سو ہوگ ن چلے چلایا ..

صاحا سنجوگُ ویاہ وجوگُ .. سچ سنتت کہ نانک جوگ ..

صفت صلاح جان نام دا سدھانت - سکھی صفت صلاح جان اسنتت جان نام دا دھرم ہے۔ جویں ہندومت وچ کرم کاندھ جاں بدھ مت وچ سمادھی ہے۔ وستھار وچ دیکھو صفحہ ۳۱۰۔

پریشہر نیڑے کوئے ہے تے دور کوئے؟ -

نرنکار پریشہور ساڈے توں انان کو نیڑے ہے جنے اسیں اپنے آپ دے وی نیڑے نہی ہاں۔ شاید مچھی دی مثال نال ساری ستھتی صاف ہو جاوے گی۔ مچھی دے اندر وی پانی ہے۔ باہر وی پانی ہے۔ پر مچھی نوں پانی دی موجودگی دا احساس نہی ہندا جد تک اوہ پانی توں باہر نہی آجاندا۔ ساڈی اپنی ہی مثال لے لؤ۔ ساڈے چہیرے ہوا ہے۔ اندر وی ہوا ہے۔ پر سانوں اسدی موجودگی دا احساس نہی جتاں چر ساڈا دم نال گھٹے۔

جدوں تک مچھی نوں پانی دی موجودگی دا احساس رہندا ہے اس دے نیڑے ہے جدوں اوہ بھلی ہندی ہے ادوں دور۔ ایسے طرحاں انسان جدوں تک نرنکار دی ہوند توں بھلیا رہندا ہے پریشہر اس توں دور ہے۔ جدوں اوہدی حاضری دا انوں احساس رہے اوڈوں نیڑے ہے۔

آپے نیڑے ناہی دورے .. بوجھہ گرمکھ سے جن پورے ..

کرمی آپو اپنی کے نیڑے کے دور ..

آپے نیڑے دور آپے ہی آپے منجھ میانو ..

گاؤے کو جا پے دسے دور .. گاؤے کو ویکھے حادرا
حدور ..

تو بھرپور جانیا مے دور .. جو کچھ کری س—و تیرے
حدور .. تو دیکھہ ہؤ مکر پاؤ .. تیرے کم ن تیرے نائ
..

جل مہہ اچے جل تے دور .. جل مہہ جوت رپیا بھرپور
.. قصو نیڑے قصو اکھا دور .. ندھ گن گاوا دیکھ
حدور ..

ساچو دور ن جانیئ انتر بے سوئی .. جہ دیکھا تہ رو
رے کن قیمت ہونی ..

توں ناہی پر بہ دور جانہ سبھ تو بے .. گرمکھ ویکھ
حدور انتر بھی تو بے ..

آپے نیڑے آپے دور .. آپے سرب رپیا بھرپور .. ستگور
ملے اندھیرا جائ .. جہ دیکھا تہ رپیا سمائ ..

دور ناہی میرو پر بہ پیرا .. ستگور بچن میرو من مانیا
پر پائے پران ادھارا ..

اجھڑ کی ہے؟ راہ کی ہے؟

پندو دھارمک سدھانت انوسار راہ توں بھٹک جانا
(اجھڑ تے راہے پینا وی دھروں لکھے انوسار ہی ہے۔

وسماد صفتِ وسماد صلاح .. وسماد اجھڑ وسماد
راہ ..

بھانے اجھڑ بھانے راہا .. بھانے پر گن گرمکھ گاواہا ..
(محلہ ۵)

• وید اتم کہ ناد اتم؟

سکھ مت انوسار وید بھاؤ گیان تے ناد بھاؤ سنگیت
دووے سدھانت نام وچ آجاندے ہن۔ پھر گریانی ہی
نام ہے۔ صاحب نے فرمایا:

سبھ ناد بید گریانی .. من راتا سار گپانی .. تہ تیرتھ
ورت تپ سارے .. گر ملیا پر نستارے ..

جو جو سادھوآں نے سوال کیتے گورو صاحب نوں
انان وسماد وچ لے آندا بھاؤ حیرانی والا نرنکار پرتی
ویراگ۔ نرنکار دی ادبھت رچنا ول دھیان مار کے گورو
صاحب وسمادت ہوئی جا رہے سن۔ پھر صاحب نے
شبدا گیا جس تے مردانے تے ساری سنگت نے ساتھ دتا۔
راوی دا بیلا گونج اٹھیا:-

سلوک م ۱ وسماد ناد وسماد وید .. وسماد جی
وسماد بھید .. وسماد روپ وسماد رنگ .. وسماد
ناغہ پھرہ جنت .. وسماد پوٹن وسماد پانی .. وسماد
اگنی کھیدھ وڈانی .. وسماد دھرتی وسماد کھانی
.. وسماد ساد لگہ پرانی .. وسماد سنجوگ وسماد
جوگ .. وسماد بھکھ وسماد بھوگ .. وسماد
صفتِ وسماد صلاح .. وسماد اجھڑ وسماد راہ ..
وسماد نیڑے وسماد دور .. وسماد دیکھے حاجرا
حضور .. ویکھ وڈان رپیا وسماد .. نانک بجن پورے
بھاگ ..

سبھ سادھو لوک پکار اٹھے۔ دھن نانک۔ دھن گورو

نانک۔ جیسا سنئے ویسا پایا۔

---◆---

کوی نوں اپدیش-

اوبدی کویتا ہولی، جہدے من وچ بھے نہی

پنجاب دا اک کوی اک ویراں گورو صاحب دے دربار
کرتا رپور آ گیا۔ اسنوں اپنی کویتا تے بڑا مان سی۔ پر
اوه سمجھدا سی کہ اوبدی کویتا لوکاں وچ پتہ نہی
کیو پروان نہی ہو رہی۔

گورو صاحب نے کوی نوں اپدیش دتا کہ تیری کویتا
وچوں ہنکار دی بدبو آدی ہے۔ جے رب دے بھانے وچ
رہ کے کویتا کہیگا تاں اوه مقبول ہوویگی۔ ودھیا
کویتا سپاں نال نہی اچدی۔ جے بندہ رب دی بھے
بھاوئی وچ چلے تاں ایہہ اپنے آپ پھر دی ہے اتے
اجیہی کویتا ہندی وی وزن دار۔ ہنکاری بندے دی
کویتا ہولی ہندی ہے۔

تے اگلی گلّ جے من وچ رب دا بھے ہووے گا تاں
دنیوی ڈر اپنے آپ سڑھ بل جاندے۔ گورو صاحب
نے گواریری دی گوڑی وچ چویدا کیہا:-

بھؤ مچ بھارا وڈا تول .. من مت ہولی بولے بول .. سر
دھر چلیئ سہیئ بھاؤ .. ندی کرمی گر بیچار ک .. ا
بھے بن کوی ن لنگھیں پار .. بھے بھؤرا کھیا بھائی
سوار .. ا رہاؤ .. بھے تن اگن بھکھے بھے نال .. بھے
بھؤ گھڑیئے سب سوار .. بھے بن گھاڑت کچ نکچ ..
اندھا سچا اندھی سٹ .. آ بدھی باجی اچے چاؤ
.. سہس سیانپ پوے ن تاؤ .. نانک منمکھ بولن واؤ
.. اندھا اکھڑ واؤ دواؤ .. ۳ ۱

---◆---

ماتا کہن لگی پترا! اپنی گھروالی دا وی کدی خیال کریا کر!

کرتا رپور دی گلّ ہے اک دن ماتا تریپتا نوں اپنی
نونہ (ماتا گھمی) تے ترس ایاتے کہن لگی پترا نانکا
کدی اپنی گھردی دا وی خیال کریا کر جس نے ساری
عمر تیرے لیکھے لادتی۔ ساد خیال تے توں کی
کرنان بھلا۔ ماتا دا اصل مقصد تاں سی گورو صاحب
نوں یاد دواؤنا کہ تیرے ماتا پتا وی پیگے نے کدی انان
ول وی دھیان کر لیا کر۔

گورو صاحب نے ماتا نوں کیہا نہی ماتا میں ساریا دا
خیال کردا ہاں۔ میرے واسطے سارے برابر ہن۔ مینوں
موہ جکڑھ نہی سکدا۔

ماتا کہن لگی جے پھر ایہہ سارے رشتے جھوٹھے نے
تاں سچے کھڑے نے؟

گورو صاحب نے جواب دتا کہ بندہ اچی مت ل اپنی
مان بنا لئے سنتو کھ ل اپنا پیو بنائے، خلقت دی سیوا
ل اچیچا بھرا بنائے۔ دم اتے اچی سرت ایہہ دوویں اس
بندے دے سس سہرا بنن؛ سچھی زندگی ل استری
بنا لئے۔

ست سنگ (وچ جانا) پر بہو نال ویاہ دا صا

सुदहिया जाँ (बहाऊ, जویں ویاہ واسطے सुदहिया हویا
صاحا थालिया नहीन जा सकदा, तूयिं स्त सङ्ग वचुन
कदं न कहन्ये), स्त सङ्ग वचुं रे के दन्या नालुन
नरमोभ्ता-रुपोभ्ता (यरुहो नाल) वियाह हु जाँ; तां (اس
ویاه وچون) سچ (بهاؤ, یربهو دا سدا یردے وچُ تُکے
رہنا, اس جیو-استری دی) سنتان ہے۔

ماتا ایہہ ہن سچے رشتے۔ گورو صاحب نے گُوڑی وچُ
بانی کہی:-

ماتا مت پتا سنتوکھُ .. ستُ بھائی کر ایہہ وسیکھُ
.. اکھنا ہے کچھ کہنُن جا ئ .. تُو قدرت قیمت نہی
پائ .. ا رہاؤ .. سرم سرتِ دئ سسر بھئے .. کرنی
کامن کر من لئے .. آ صاحا سنجوگُ ویاہ و جوگُ ..
سچُ سنتتِ کہُ نانک جوگُ ..

---◆---

**بابا جی دسو کی کڑیے کہ ربّ دے در دے درشن
ہو جان**

پچھہ راتی سدڑا نامُ خصم کا لیہ ..

کرتارپور دی گلّ ہے اک شامی سکھ جدوں کھیتی
کار وہار سیوا تون پرتے تاں گورو صاحب اگے ارجوئی
کیتی کہ بابا جی سانوں وی کوئی اجیہا کر دیو کہ
سانوں وی نرنکار دا محل نظر آوے۔

گورو صاحب نے اپدیش کیتا کہ اکال یرکھ دا نام چینا
ہی اوہدا مارگ ہے۔

سکھان پھر سوال کیتا کہ کہڑا ویلا بہتر ہے اوہدا نام
چین لئی۔ گورو صاحب نے کیتا کہ سدا ہی اوہدا نام
چینا لابھکاری ہے پر امرت ویلے دا جاپ زیادہ
سہائی ہندا ہے۔ رات دے پچھلے پھراٹھ کے جھڑا بندہ
اوہدا نام دھیاؤدا ہے انون نرنکار دا محل نظر آؤنا
شروع ہو جاندا ہے۔ گورو صاحب نے شبد رچیا:

سلوکُ .. ساجن تیرے چرن کی ہوئی رہا صد دھور ..
نانک سرن تھاریا پیکھو سدا حضور .. اسبد ..
پچھہ راتی سدڑا نامُ خصم کا لیہ .. کھیسے چھتر
سرائچے دسن رتھ پیڑے .. جنی تیرا نامُ دھیا یا تن کو
سد ملے .. ا بابا مے کر مہین کوڑیار .. نامُن پایا تیرا
اندھا بہرم بھولا منُ میرا .. ا رہاؤ .. صاد کیتے دکھ
پر پھڑے پورب لکھے مانع .. سکھ تھوڑے دکھ اگلے
دوکھے دوکھ وپائی .. آ وچھڑیا کا کیا ویچھڑے ملیا
کا کیا میل .. صاحب سو سالاپیئے جن کر دیکھیا
کھیل .. ۳ سنجوگی میلاوڑا ان تن کیتے بھوگ ..
وجوگی ملی وچھڑے نانک بھی سنجوگ ..

---◆---

صاحب میرا نیت نواۓ

دھرم سال پکھوکے دی گلّ ہے۔ اک ویراں جدوں گورو
نانک پاتشہاہ بھوجن چھک رے سن تاں ماتا
سلکھنی (گھمی) صاحب نوں طعنہ دین لگ پئے۔
کہن لگی وے بابا تون روز نوی سو نوی کویشری
کردے ایہدے نال تیرے ست کرتار نوں کی فائدہ۔

بھئی ربّ دا ناں لینا اسیں رام رام کہنے آتسی ست
کرتار کہہ لو۔ تسی کیتا پتھر نہ پوجیا کرو۔ اسیں اوہ
وی چھڈ دتے۔ اسیں ورت رکھنے وی چھڈ دتے۔ یر تون
تاں ہر روز نوی ہی کویشری (بانی) دئی جا رہا ہے۔

گورو صاحب نے اپنی پتنی نوں فرمایا ویکھ گھمیئے
آہ پاسے ویکھ کڈھا سوہنا پھل کھڑیا اے۔ اک کلھ
نہی سی۔ تون اج گونگلوں دی سبزی بنائی اے کلھ
تاں دال سی۔ بھولیئے اوہ مالک روز نوے سو نوا ہندا
ہے۔ نویاں ہی اوہدیاں داتاں ہندیاں ہن۔ ہر روز نوی
سو نوی۔ اوہ کدی پرانا نہی ہندا۔ ہر ویلے ترو تازہ۔

نرنکار داتار یربھو دیاں داتاں لین والے اسیں پرانے ہو
جاندے ہاں اوہدیاں داتاں روز نویاں سو نویاں
ہندیاں ہن۔ تون ویکھدی نہی اج ایہہ سسروں دے
بسنتی پھل۔ ایہہ تازے نے۔ آہ جھڑی خوشبو آ رہی
اے۔ ایہہ اج دی تازہ ہے۔ ساؤن دے مہینے وکھری
خوشبو ہندی ہے۔ ہاڑ جیٹھ وکھرے ہندے نے۔ ہر دن
نواں ہندا ہے۔ مطلب ہر دن دیاں داتاں نویاں ہندیاں
ہن۔ گھمیئے میرا مالک ہر روز نوے سو نواں۔ میں
پرانا ہو گیا واں۔ میں تاں بس اوہدے گن گاؤدا رہنا
واں جنے میرے دکھ دلدر کٹ دتے نے۔

صاحب نے ماتا تے وی بخشش کیتی تے اوہدے وی بند
پئے کواڑ کھل گئے۔ اوہ وی گورو صاحب دے نال ہی
گاؤن لگ پئی:-

دھناسری محلہ اگھڑا چوہدے .. جیو ڈرت ہے اپنا کے
سیو کر پکار .. دوکھ وسارنُ سیویا سدا سدا داتاڑ
.. ا صاحب میرا نیت نوا سدا سدا داتاڑ .. ا رہاؤ ..
اندنُ صاحب سیویئے انت جھڈائے سوئے .. سن سن
میری کامنی پار اتارا ہوئے .. آ دیال تیرے نام ترا ..
صد قربانے جاؤ .. ا رہاؤ .. سرس ساچا ایکو ہے دوجا
ناہی کوئے .. تا کی سیوا سو کرے جا کو ندر کرے
.. ۳ تدھ باجھ پیارے کیو رہا .. سا وڈیائی دیہہ جٹ
نام تیرے لاگی رہاں .. دوجا ناہی کوئے جس اگے پیارے
جائ کہا .. ا رہاؤ .. سیوی صاحب اپنا اوڑن جاجنؤ
کوئے .. نانک تا کا داس ہے بند بند چکھ چکھ ہوئے
.. ۴ صاحب تیرے نام وٹہ بند بند چکھ چکھ ہوئے .. ا
رہاؤ .. ۴

ایہہ شبد پھر روز روز دیوان وچُ وی گایا جان لگا۔ ماتا
سلکھنی بیبیاں نال رل کے ایہہ شبد گایا کردی سی۔
ساری سنگت نے جھوم اٹھنا۔

---◆---

**دائدا کالو بولیا، 'جو آؤدا سبھ اجاڑی جانے، دو پیسے
کم دھندھ وچُ وی لای'**

کرتارپور دی گلّ ہے۔ اک دن مہتہ کالو منجے تے بیٹھا
سی۔ لاگوں دی گورو نانک نکلے۔ پتانے سد کے کول
بیٹھا لیا۔ پتا کہن لگا "نانکا میری گلّ پھلاں دھیان نال
سنی پھر جواب دئی۔"

پتا بولیا:

"ویکھ اج تیرا وقت ہے۔ ایہہ ہمیشاں اکو جیہا نہی

رہندا۔ اچ کنا کجھ آ رہا ہے۔ پر میں حیران ہاں توں
سبھ کجھ اجاڑی جا رہے۔ پیسہ اک وی نہی جوڑ رہا۔
اس زندگی دا کی پتہ۔ کھ نوں تیرے پت پوترے کی
کرنیکے؟ سیانے کھندے 'پیارے بستے لکھمی'۔ کسے کم
دھندے وچّ دو پیسے لاوانگے تاں ہی برکت پیندی
ہے۔

پتا دیاں گلاں سن کے گورو صاحب تھوڑا سخت ہو
گئے۔ کہن لگے، "اندھے جیونا ویچار دیکھ کیتے کے دنا
.. "پتا جی کیو نہی تسی اپنے جیون بارے ویچار
کردے؟ کیو نہی اگے دا خیال کردے؟ کیہو جہی گلّ
کہہ رہے ہو؟ ایہہ سنگت دا پیسہ ہے۔ سنگت وچّ
ہی خرچیا جائیگا۔ تہاڈے پوترے پڑ پوترے اپنی
قسمت لکھا کے آونگے۔ انان نوں وی کوئی ٹوٹ نہی
آئیگی۔"

دائدا* جی تسی بھوکھ دا سوچ رہے ہو۔ آپاں نوں تاں
اس گلّ دا پتہ ہی نہی کہ اگلا ساہ آؤنا کہ نہی آؤنا۔
اپنے پیدا کیتے جیوان دی پرتپالنا اکال پرکھ آپ کردا۔
ایہو جہیاں گلاں نہی کریدیان۔ اگلے دیوان وچّ گورو
صاحب نے مردانے دی ربابتے شبد گایا:-

دھناسری محلہ ۱ ہم آدمی ہاں اک دمی مہلت
مہتّ ن جانا .. نانگ بنوے تیسے سریوہ جا کے جی پرانا
.. اندھے جیونا ویچار دیکھ کیتے کے دنا .. ا رہاؤ ..
سائن ماسن سبھ جیو تمارا توے کھرا پیارا .. نانگ
سائز ایو کہتے ہے سچے پرودگار .. ۲ جے تو کسے ن
دیہی میرے صاحبہ کیا کو کڈھے گہنا .. نانگ بنوے
سو کجھ پائیے پرے لکھے کا لہنا .. ۳ نامّ خصم کا
چتّ ن کیا کپٹی کپٹ کمانا .. جم دوار جا پکڑ چلایا تا
چلدا پچھتانا .. ۴ جب لگّ دنیا رہیئے نانک کجھ
سنئیے کجھ کہئے .. بہال رہے ہم رہن ن پایا جیوتیا
میر رہیئے ..

گورو صاحب دا اپدیس سن کے دائدا کالو پسچاتا
اے ویراگ وچّ آگیا۔ 'کہ میرا کی بنیگا۔ میں ہمیشاں
ماہ موہ وچّ ہی پھسیا رہا ہاں۔ میں تاں نرکان نوں
جاواں گا"

گورو صاحب نے دلّاسہ دتا، "نہی دائدا توں وی مکت

ہے۔"

پتا کہن لگا اوئے پترا ہے زندگی 'چ کوئی پتّ نہی کیتا
میں کوے مکت ہو گیا؟

گورو صاحب نے کہا ویکھو دائدا ایہہ تہاڈی بدولت
ہی میں تھوڑی بہت بھگتی کرن دے سمرتھ ہویا
ہاں۔ میری ذمہ واری تسی سمبھال دے اے ہو۔ میں
تہاڈے لئی وی نرنکار اگے ارداس کردا ہاں۔ سربت دا
بھلا منگدا ہاں۔ ہن وعدہ کرو کہ جنے سواس ہیگے
پر ویلے اس نرنکار نوں یاد کروگے۔ ماہ موہ تیاگوگے۔
دائدے دے دماغ دے بند پئے دروازے ہن کھل گئے
سن تے سدا ستکرتا ست کرتار دا جاپ کرن لگا۔

پھر اک دن گورو صاحب نے پتا نوں دلّاسہ دتا کہ
تسی وی مکت ہو۔

---◆---

ماتا کہن لگی "وے میرا نہیو سمرن وچّ مَن لگدا" N

جدوں ماہے کرتارپور وچّ رہ رہے سن تاں اوہ دووے
جی گورو صاحب دے دیوان دی حضری بڑے دھیان
پوریک بھردے سن۔ پتا کالونے تاں پولی پولی سمرن
شروع کر دتا تسی پر ماتا زیادہ دنیاوی گلاں وچّ
رجھی رہندی سی۔ اک ویراں پھر کسے گرسکھنے ہی
ماتا نوں ستکار سہت کہا کہ ماتا جی تسی وی
سمرن ول دھیان دیا کرو۔ ماتا کہن لگی وے میرا
مَن نہی لگدا سمرن وغیرہ 'ج۔

پھر اک دن جدوں منجی تے ہے گئی تاں پترل کہن
لگی کہ نانک میرا نہیو دھیان لگدا سمرن وچ۔ دس
میں کی کراں؟ گورو صاحب کہن لگے ماتا جی مَن
نوں بدو بدی بنّ کے سمریا نہی جا سکدا۔ جے سچ
مچّ سمرناں چاہندے ہو تاں سچّ نوں پچھان لوو۔ ہر
تھاں پر شے اس نرنکار داروپ ہے۔ اس روپ وچوں
نرنکار نوں لہو۔ جھوٹھ توں کنارہ کرو۔ ہن کی پتہ
کسے ویلے وی بلاوہ آجئے۔

صاحب نے دھناسری وچّ شبد کہا*:-

دھناسری محلہ اگھڑ دوجا سنگور پرساد .. کیو

سوڈھی ۲- ۱۷۴۷ء ایہہ سبب بھائی لہنے پرتھائی کہے جانا دسیا ہے، N
حالان کہ سمبودھن صاف طورے ماتا نوں ہے۔ پھر خود سوڈھی ۲-
۲۰۵ء مینیا ہے اس سبب توں پہلاں والا پتا کالو نوں سمبودھن کیتا
ہے۔ سو نال لگدا شبد ماتا پرتھائی ہی ہے۔

سوڈھی ۲- ۱۶۰، و ایہہ وی سوڈھی: ۲ انوسار ہے۔ A
و *چارے کہانیاں- ہندومت انوسار ساری سرسٹی دے جیوان نوں چار
شرینیاں وچّ ونڈیا جا سکدا ہے انان دے پیدا ہون دے ادھارتے جوہن:-
۱. انڈج- جہڑے انڈے توں پیدا ہندے ہن جوہن پنچھی، کرلے، مچھیاں آدی۔
۲. جیرج- زہرا نہی پیدا ہون والے۔ بہاؤ جہڑے سدھے ماں دے گریہ وچوں
(Mammals like man, monkey, buffalo, horse, dog, mouse) آؤدے ہن۔ جوہن مینملج

۳. سیتج- جہڑے گندگی وچّ پیدا ہندے ہن۔ جوہن بیکنٹیریا جواں جاں ہور
پیراسائٹز

۴. اتبھج- جہڑے بیج توں دھرتی وچّ پیدا ہندے ہن۔ ویل بوئے آدی
چھچی دے سلوک دے آؤن توں لگدا ہے کہ ایہہ ساکھی بھائی لہنا ملاپ
سوڈھی ۲- ۱۸۴۷ء توں بعد دی ہے۔

سوڈھی ۲- ۱۷۴۷ء ایہہ شبد گوروے سوڈھی ۲- ۱۹۸، آ سوڈھی ۲- ۱۸۹، D
انگد دیو دے پرتھائی کہنا دسیا ہے جدوں کہ صاف طورے سمبودھن
کامنی نوں ہے۔ پھر سوڈھی نے مینیا ہے کہ اس توں اگلا شبد پتا کالو دے
پرتھائی ہے۔

ی سوڈھی ۲- ۲۰۵، * ماہجے دے علاقے وچّ کجھ لوک بزرگاں نوں دائدا
(دادا نہی) کہے کے سمبودھن کردے سن۔ اسیں اپنے پنڈ دے اکھوتی
کمی بزرگاں نوں دائدا قہقہے سمبودھن کریا کردے ساں۔ وقت وقت نال
سمبودھن بدلے رہندے۔ لگدے گورو نانک صاحب وی پتا نوں دائدا
ہی کہا کردے سن۔ دائدا لفظ مہاراشٹرے مدھ پردیس کجھ علاقیاں وچ
وڈے بھرا لئی وی ورتیا جاندا ہے۔ کتے ایہہ دبنگ بندے لئی ورتیا جاندا
ہے:- داداگری

** ایہہ گورو نانک دے اشیرواد دی ہی برکت ہے کہ جتھے کتے بیدی بین
اوہ چنگی مانک حالت وچّ ہن۔ کجھ وی ہووے سکھ بیدی تھانوں بھکھا
سوڈھی ۱۸۹-۱۸۹۲ مردا نظر نہی آئیگا۔ کی ایہہ وی چمتکار نہی؟

چھکو۔ آرام کرو۔ ترو تازے ہو جاؤ۔ دورو آئے ہو۔

گورو صاحب نال جدوں میل ہویا تاں صاحب نے سادھو نوں لیٹ کے ڈنڈاؤت بندناں کیتی۔ سکھ ساند پچھن توں بعد گورو صاحب نے کہا کہ میرے دھن بھاگ کسے ربی روح دے درشن ہوئے۔ سادھو نے جدوں کھڈ دی اپما سنی تاں گورو صاحب نوں سوال کر دتا کہ جدوں تسی مندے ہو کہ سنیاس اتن بے تاں پھر تسی کیو گرسٹ دھارن کیتا ہے؟ کتے سنیاس دے کٹھن مارگ توں ڈرکے تاں نہیں چھڈ آئے؟ گورو صاحب نے کہا کہ میں انان روحاں دی چرن دھوڑ ہاں جنان نوں پر میشر نوں ملن دی تانگھ ہے۔ میں اس کرکے تھانوں ڈنڈاؤت کیتی ہے۔ پر میں ایہہ پرگز نہیں مندا کہ ملاپ لئی جہڑے رستے لوک اختیار کردے ہن اوہ سارے درست ہون۔ گورو صاحب نے دھرم دے راہ تے اپنائے جا رہے وکھ وکھ طور طریقیاں نوں بیان کیتا تے انان دا کھنڈن کیتا۔

گورو صاحب نے کہا جے تسان نوں پریمت نوں ملن دی تانگھ ہے تاں ضروری نہیں کہ تسی گھر بار ہی چھڈ جاؤ۔ ضروری ہے اسیں کرتے دی رجا وچ رہیئے۔ پر میشر دی صفت صلاح نال ساڈی ہوشی بدھ اپنے ٹکانے آجائیگی۔ بس گرسٹ وچ ہی بندہ ایو رہے جویں سنیاس وچ ہے۔ سنیاس ہؤمے توں لینا ہے۔

پر سبھ توں ضروری ہے بندہ سچ دی پوڑی تے پیر رکھنا شروع کرے۔ جدوں تسی سچ تے اوگے رجا والا جیون شروع ہو جائیگا۔ سچ توں بعد گل چلنی ہے رب دے جس دی جان نام دی۔ ایہہ بھیکھ ویکھ کرنے سبھ فضول نے۔ سنیاس دا دھرم دراصل ہے ہی غیر قدرتی۔ ایہہ رجا توں باہرا ہو جاندا ہے۔

صاحب نے مردانے نوں سچیت کیتا تاں مردانے نے آسا راگ دی دھن چھیڑی۔ بیلے دے اس سن سان ماحول وچ رباب وی او گونجی سی جویں ڈھول وجدا ہے۔ پھر کیرتن وچ سنگت دا وی ساتھ سی۔ شبد سی:-

آسا محلہ ۱ گرہ بن سمسر سہج سبھائی .. درمت گت بھئی کیرت تھائی .. سچ پوڑی ساچو مکھ نانؤ .. سنگور سیو پائے نج تھاؤ .. امن چورے کھت درسن جان .. سرب جوت پورن بھگوان .. ارباؤ .. ادھک تیاس بھیکھ بہو کرے .. دکھ بکھیا سکھ تن پرہے .. کام کرودھ انتر دھن ہرے .. دیدا چھوڈ نام نستری .. آ صفت سلاہن سہج انند .. سکھا سین پریم گوبند .. آپے کرے آپے بخسند .. تن من پر بہہ آگے جنڈ .. ۳ جھوٹھ وکار مہا دکھ دیہے .. بھیکھ ورن دیسہ سبھ کھبہ .. جو اپجے سو اوے جائے .. نانک استھڑ نام رجائی ..

سادھو دی عقل دے بند دروازے کھل گئے۔ کہندا گورو جی میں ہن تیرا۔ مینوں حکم کرو۔ گورو صاحب نے کہا میرا ناں بنو اپنا بنو۔ نرنکار دا بنو۔ کہن لگا دسو ہن میرے لئی کی راہ ہے؟ گورو صاحب نے کہا کہ ویکھو قدرتی طور تے تسی جیون کتھے جی

سمری سوری نہیں جائے۔ تپے پیاؤ جیڑا بللائی .. سرج سوارے ساچا سوئی .. تس و سریئے چنگا کیو ہوئی .. احکمت حکم ن پایا جائے .. کیو کر ساچ ملو میری مائع .. ارباؤ .. وکھڑ نام دیکھن کوئی جائے .. نہ کو چاکھے نہ کو کھائی .. لوک پتینے نہ پت ہوئی .. تا پت رہے راکھے جا سوئی .. آجہ دیکھا نہ رپیا سمائی .. تڈھ بن دوجی ناہی جائے .. جے کو کرے کٹھے کیا ہوئی .. جس نو بخشے ساچا سوئی .. ۳ ہن اٹھ چلنا مہت کہ تال .. کیا مہ دیسا گن نہیں نال .. جیسی ندر کرے تیسا ہوئی .. ون ندری نانک نہیں کوئی .. ۱ ۳ ۴

گورو صاحب نے ماتا جی اکال پرکھ دی بخشش ہووے تاں ہی انوں دھیایا جا سکدا ہے۔ اس کرکے سمرن لئی وی اوہدے آگے ارداس کریا کرو۔ سچے سنگور دا دھیان کرو اوہدے تے دھیان وی سمرن وچ سہائی ہو سکدا ہے۔ باقی ماتا تیرا تاں کی سارا پروار ہی اس ۸۴ دے گیڑ توں مکت رہے گا۔ تیرے پتر نوہاں پوترے پوتریاں وی۔ بس اس آگے ایہو ارداس کریا کرکے ایہہ جی پران اوسے دے ہن جس نے دتے ہن۔

گورو صاحب نے ماتا دے پرتھائی شبد کہا:-

دھناسری محلہ ۱ ندر کرے تا سمریا جائے .. آتما دروے رہے لو لائی .. آتما پراتما ایکو کرے .. انتر کی دیدھا انتر مرے .. اگر پرسادی پایا جائے .. پر سیو چت لاگے پھر کال ن کھائی .. ارباؤ .. سچ سمریئے ہووے پرگاس .. تاتے بکھیا مہ رہے اداس .. سنگور کی ایسی وڈ پائی .. پتر کلتر وچے گت پائی .. ۲ ایسی سیوک سیوا کرے .. جس کا جیو تس آگے دھرے .. صاحب بھاوے سو پروا .. سو سیوک درگہ پاوے ماؤ .. ۳ سنگور کی مورت بردے وسائے .. جو اچھے سوئی پھل پائے .. ساچا صاحب کریا کرے .. سو سیوک جمتے کیسا ڈرے .. ۴ بھنت نانک کرے ویچاڑ .. ساچی بانی سیو دھرے پیار .. تا کو پاوے موکھ دواڑ .. جب تپ سبھ ایہہ سبڈ ہے ساڑ .. ۵ ۲ ۴

چھیتی ہی پھر کجھ دنان وچ ماتا تیرتا کرتا رپور وکھے چلانا کر گئے

---◆---

رب دے راہ تے بھیکھ دھارن کرناں فضول ہے

اک ویشنو نال

ایسے طرحاں اک دن اک ویشنو سادھو کرتا رپور آ گیا۔ اسنے گورو نانک دی خوب اپما سنی سی۔ انوں ایہہ سن کے غصہ آ رہا سی کہ ایہہ کوے ہو سکدا ہے کہ کوئی گرسنتی بندہ روحانیت جاں دھرم بارے لوکاں نوں روشنی دیوے۔ اک دن اوہ حوصلہ کرکے گورو صاحب کول پہنچ ہی گیا۔

سیواداران نوں کہن لگا مینوں اپنے گورو نال ملاؤ۔ انان کہا جی تھیک ہے پہلاں تسی کجھ جل-پانی

سکدے ہو اوتھوں دے ہو جاؤ۔ جے پچھے کوئی ہیگا، گھر جانا تاں گھر چلے جاؤ جاں جتھے سنیاس وچ رہ رہے سی اوتھے رہ کے لوکائی دا ادھار کرو۔ سادھو کجھ مہینے کرتا رپور ہی رہ گیا۔ بھیکھ لاہ سٹھیا۔ تے واپس اپنے ٹکانے تے پہنچ کے لگا گرمت دا پرچار کرن۔

---◆---

آپے رب گھڑھ کے اس دی پوجا کردے نے! و

تیری مورت ایکا بہت روپ ۔

فروری ۱۵۲۴ (بسنت دے دن)

گورو صاحب کرتا رپور براجے ہوئے سن کہ اک دن سادھوآں دا ٹولا گیا۔ اکھے

"ہم نے سنا یہاں بابا نانک بستے ہے۔ اوہ کجھ الگ ہی بات کر رہے ہیں۔ سنے تو صحیح کیا کہتے ہے!"

سکھاں نے سادھوآں دا سواگت کیتا۔ گرم پانی نال پیر دھوئے۔ گرم گرم دودھ پیایا۔ سادھوآں نوں بینتی کیتی کہ کجھ دیر آرام فرماؤ۔ لوڈھے ویلے دا دیوان لگن والا ہے اس وچ گورو صاحب نال وار تالاپ کر لینا۔ سادھو پچھیا کہ رات رہن دا ایتھے انتظام ہے؟ سکھاں دسیا کہ جتھے اسیں سووانگے اوتھے تسی وی نال ہے جانا۔ دھرم سال وچ وادھو تھا ہے۔

لوڈھے ویلے دا دیوان شروع ہویا۔ گورو صاحب نے آئے سادھوآں نوں نمسکار کیتی۔ سکھ ساند پچھی۔ آپس وچ جان پچھان وی کیتی۔ کیونکہ گورو صاحب ہندوستان دے سارے تیرتھ تاں گاہ آئے سن۔ بہتے چکورتی سادھو انج وی گورو صاحب نوں جاندے ہی سن۔

سادھوآں نے کہیا، "نانک جی آپ نے تو کمال کر دیا۔ جنگل میں منگل لگا رکھا ہے" لگے ماحول دی اپما کرن۔ کتے لہہ لہاؤدے کنک دے کھیت۔ کتے سروں نے کھٹا رنگ کھلاریا ہویا سی۔ سر کڑے دے چٹے پہلاں نے ایو سارا ماحول چاندنی کیتا ہویا ہے۔ اک بسنت دا موسم تے دوسرا مند دا علاقہ سادھو تاں ماحول ویکھ ہی وسما دت ہوئی جا رہے سن۔

گورو صاحب نے سادھوآں نوں بینتی کیتی کہ گوبند جنوں کی حکم لے کے آئے ہو؟ اگو سادھوآں کہیا بابا جی اسیں تہاڈا اپدیش سننا چاہندے ہاں۔ کیونکہ اسیں جاندے ہاں کوئی مہا پرکھ کہندا سالگرام (پتھر دا لنگ) دی پوجا کرو۔ کوئی کہندا دمودر جی نوں دھیاؤ، کوئی دیوالے جان واسطے زور پاؤدا، کوئی کہندا دیوی دے در جایا کرو۔ کوئی کہندا بندے دے من وچ ہی ٹھاکر ہے اس دی ارادھنا کرو۔

سو بابا جی دسو کہڑے رب دی پوجا کریئے؟ اوپدی مورتی کیہو جہی بنائی جائے؟

گورو صاحب اناں دے سوال سن کے مسکرائے۔ گورو صاحب نے اناں دے سوال نوں انسنیا کر کے عنہ نوں

پچھ لیا کہ کوئے لگ رہا ہے اتھے؟ اوہ لگ پئے تعریفاں کرن۔

گورو صاحب نے سادھوآں نوں پچھیا کہ اوہ سرھو کس نے بنائی ہے؟ اوہ سر کڑے دے چٹے پہل کس نے لائے؟ اوہ میں نہیں لائے۔ سادھو کہن لگے ہاں اوہ سبھ بھگوان دی کرپا ہے۔

گورو صاحب نے کہیا جدوں سانوں پتہ ہے کہ سرسٹی اس دی رچنا ہے تاں پھر اس واسطے دوسری مورتی کیو بنائے؟ کیوں ناں اوپدی رچناں وچوں ہی لہیئے؟ جدوں ساڈے کول اوپدی بنائی مورت بیگی آتاں سانوں دوسریاں مورتیاں گھڑن دی کی ضرورت؟

سادھو اشارہ سمجھ گئے۔ سارے بول اٹھے دھن گورو نانک! دھن بابا نانک!!

مردانہ تاں پہلاں ہی گورو صاحب نے اشارے دی اڈیک وچ سی۔ صاحب نے جدوں اس ول تکیا مردانے نے جھٹ بسنت دی دھن کھچ دتی۔

محلہ ۱ بسنت .. رت آئیے سرس بسنت ماہ .. رنگ لائے روہ میں تیرے چائ .. قصو پوج چڑاؤ لگو پائی .. اتیرا داسن داسا کھڑائے .. جگجیون جگت ن ملے کائ .. ارباؤ .. تیری مورت ایکا بہت روپ .. قصو پوج چڑاؤ دیو دھوپ .. تیرا انٹ ن پایا کہا پائی .. تیرا داسن داسا کھڑائے .. آتیرے سٹھ سمبت سبھ تیرتھا .. تیرا سچ نام پر میسرا .. تیری گت اوگت نہی جانیئے .. انجانن نام وکھانیئے .. ۳ نانک وچارا کیا کہے .. سبھ لوک صلاحے ایکسے .. سڑ نانک لوکا پاؤ ہے .. بلہاری جاؤ جیتے تیرے ناؤ ہے .. ۴ ۲

گورو صاحب نے پھر ویاکھیا 'چ دسیا۔ اوپدی رچنا ہی نرنکار دا اصلی روپ ہے۔ مت پتھر گھڑ گھڑ کے نقلی روپ بناؤ۔ اوپدی رچنا نال پیار۔ جیاں نال محبت۔ ونسپتی دی قدر۔

---◆---

کرم کانڈ فضول نے۔ کرتے نوں دلون یاد کیتا ہی پروان

گورو صاحب کرتا رپور براجمان سن کہ سادھوآں نے پھر سوال جواب شروع کر دتے۔ اج سوال ایہہ کیتا کہ کئی لوک اکال پرکھ نال میل لئی تپ کردے ہن، کئی جپ کردے نے، کوئی وڈا سسجمنی بندا ہے، کوئی کہندا کہ بندہ بس صبر سنتو کھی بو جاوے، کئی لوک ورت رکھدے نے آتے بھکھے رہندے نے، کئی برہمچاری بن جاندے نے اندریاں تے قابو پاؤن لئی جدوجہد کردے نے، کئی دھرم ساللا بنا کے بہ جاندے نے، کوئی رب دے ناس تے نچدا ہے، کوئی تیرتھ یاترا کردا ہے، کوئی ہٹھ جاں ضد کر کے ہی بہہ جاں کھلو جاندے ہے، کئی ساہ دے اندر۔ باہر نکلن تے دھیان لاکے ساہ کنٹرول کردا ہے، کوئی گھر باہر ہی چھڈ جاندے ہے، کوئی ننگا ہی ہو جاندے ہے، کئی صرف دھادھاری بہاؤ دودھ دے اسسے ہی جین لگ

ग्रामत जानिया सुणी .. ६

---◆---

"बाबा सुनै तौन ओतारा नोन नही मन्दा" आ

जदोन बराभन कतरापुरोपुव सावब आँ तान गवै वुच सन-
ओपनान नोन पुते लुगा के गुरो नानक दस ओतार दे
सदहानत नोन नही मन्दा. दुसरै पासै गिता केन्दी
बे के अक वीरान बेगुवाने के कहा सी:

"यदा यदा ही दहरमस्या, गलानिर बेहोती बेहार्त-
अबेहोततहानम अदहरमस्या तदतमानम सर्जमे अम्-"

मطلب अे बेहार्त! जदोन जदोन दहरम दी हानी हन्दी
बे तान अदहरम दानस कर्न लुनी मीन जन्म लीन्दा हान-

असतै गुरो सावबने अकहोती ओतारा दी असलित
दे दे बकहियै बेहरी सन्गत वुच अदीरै-

मथाल दे तुरते सावबने सुवाल कित्ता के मीनोन
अये दसु के वुदा कौन बे जसने अये सारी कान्तात
अये दहरती, पुन, हानी, बनसपित्ती तै जीवान दी रचना
कित्ती तै दुसरै पासै ओह अन्सान (राम) जसने रावन
नोन मारिया सी. सावबने अये तुरहा जे बेहगुवान
करशन, जान बरमा अदी दे कारनामे गुना गुना के दस्या के
स-रुवोपायक अकालपरकह नाल अयेनान दानकी म्फाले?
सावबने केहा हान मीन अस नरनकार दानापशक हान
जसने सारै जीव जन्तो यीदा कित्ते हन अतहोन तक के
तहाडै अकहोती ओतार वी. कौनके अयेनान अकहोती
ओतारा दे केहे काले कारनामे वी हिन अतै जदोन गुरो
सावबने ओह सारिया गलान वदवान पन्डतान नोन बुरै
परिम नाल सनाथी तान ओह लजवब सन- सावबने
ओपनान नोन समजहाया के जान तान अये पाकेन्दुवद
चेहु नही तान लुवाने तहानोन चेहु जाना बे. सावब
दानु सकदानशारे वदह पेहिल रैे असलाम वल सी-
ओदोन कतरापुरोपुव केहे बेहरी अये शबद गाया:

आसा म्हले १ पुँन अपाँ दहरी सभे दहरती जल अगनी
कान्दहे कया .. अन्दहेले देस-र मोन्ड क्ठया रावुँ मार कया
वुदा बेहया .. अकया अयमा तीरी अकही जाँ .. तौन सरै
पुरो रीया लुवलाँ .. अरबाँ .. जी अपाँ जगत्त हतु कियनी
काली नतु कया वुदा बेहया .. कसुव तौन परकह जुरो कुँन
केह्यै सरुब नरन्तरो रीया .. अ नाल कुँन्तु सानुह वरदाना
बरमा बेहान सरसुँ कया .. अके अन्तु न पानुवता कानसुँ
चेहया कया वुदा बेहया .. अरतन अपाँ दहरै केहियै म्थया
पुरो बेकहलाँ ज असुँ कया .. केने नानकुँ केहे कियुँ
चेहिया अकया अकया वुन्ड दया-

अज अतहासकाराने तानुत कित्ता बे के अकहोती ओतार केहे
केहे समिया वुच हौँ राजे सन- पुँ के हिरानी हन्दी
बे के पन्चम नानके ने पेहलान हनी अये गल दसुँ दती
सी-

जग के जग के राजे कियै गावहे कुर ओतारी ..

तन बेहया अन्तु न पाया ताना कया कुर अके वीजारी-.

जानदेने अतै हुर केहे केहानदे हनी नही हन, कौनी
अयेन अपे सन्दहे केहावुदा बे, कौनी दगुबर जियनी हन
जानदान बे, कौनी केहना मीन गीानले लया अतै कौनी
केहना मीन शीख हान- म्पलब अस तुरा दे अनिका हुरे
हन अतै नरनकार दे केहे केहे राहे अखतियार कित्ते हौँ
लुवाने- परगुरो जी कुरिया कुरते अये दसु-वुके
परमिशर परायती दानसुबे तौन वदहया तुरिये केहुआ बे-

गुरो सावबने सादहोआ नोन समजहाया के रब नोन
खुश कर्न दानुवो तुरिये बे जस तुरिये असुँ
कसे अन्सान नोन खुश कुर सकदे हान- बेहावु सवत्त
सलख: अगले दी वुडियाँ कुरनी तै दलोन म्भत्त कुरनी-
अपान लके कुरम कानु कुरी जाँये जे दल वुच म्भत्त
नही जागी तान सुबे वुत्रते-

जदोन तसुँ कसे दी वुडियाँ कुरदे हौतान ओवदी
सवत्त वुच गीत वी गावुदे ह- सुवओवदी यान वुच
गावुना वी चन्गा तुरिये बे-

गुरो सावबने बेहरी आसाराग वुच सुबद गाया:-

आसा म्हले १ मे गुन गला के सरु बेहारी .. गली गला सरुजन
हारी .. केहाना हयाना हसना दानु .. जब लुग रदे न ओह यान .. अ
तुँ पुरवाहे केहया कया किये .. जन्म जन्म केहे लियनी
लिये .. अरबाँ .. मन कयी म्त्त म्त्तानु म्त्तानु .. जो केहे
बुलियै सुबे केहेतु खुता .. कया म्ले किये अरदास ..
पापुँ पुँन दै साकही पास .. अजिसा तौन कुरे तीसा
कुरो हौँ .. तेहे हुँ दुरा नानी कुरी .. जीहनी तौन म्त्त
दीहे तीहनी कुरो पावे .. तदुह अये बेहावे तुरे चलावे
.. अराराग रतन परिया पुरवार .. तसुँ वुच अये अमरुँ सार ..
नानक कुरते कया अये दहनुँ मालुँ .. जे कुरो बुरहे अये
बीजारी क .. ९

---◆---

जदोन सादहोआ गुरो सावब दी तुरिये कुर दती

६

गुरो सावब दानु केहयान सन जदोन कौनी गुरो
सावब दी सुवया कुर दाना तान सावब वीराग वुच अ
बेहरी नरनकार नोन यान कुरन लुग जानदे तै दहानी दन्दे के
सावुँ कानुदी सवत्त, सवत्त कुरनी बे तान रब दी
कुर- अये तुरहा अक दन सानुहोआने सावब दी
जदोन असुँ कुर दती तान गुरो सावबने जेहे
मरदाने नोन सचित कुरे शबद रचयाते गावया जस वुच
दीवान दे सारै जी शामल हौँ-

सुरुतु म्हले १ हुँ पापी पुँतु परम पाकेन्दु तुरनुम्लु
नरनकारी .. अमरुँ चकहे परम रिस राते ठुहाकर सरुन तमारी
.. अकुरता तुरे मानु नमाने .. मानु म्हेतु नामु दहनुँ पले
साचे सुबद समाने .. रबाँ .. तुरपुरा हम ओरै हुरहे
तुरगुरा हम हुरे .. तेहे हनी मन रते अयेनान परबेहाते पर
रसना जी मन रे .. अतम साचे हम तम हनी राचे
सुबद बेहया हन साचे .. अयेनान नामरते से सुचे मर
जन्मे से काचे .. अरुँन दीसे कसुव सलखी
तसुँ सरुयुँ न कौनी .. परनुव नानकुँ दानसुँ दानसा

---◆---

سادھوآں پچھیا، "کجھ لوک چنگا کھاندے پیندے، پھندے، مست رہندے۔ اگا کہنے ویکھی؟" ٤

سادھوآں دے اس سوال تے کہ جہڑے لوک کھاندے پیندے خوشی خوشی زندگی بھاریاں دا بھوٹاں دا بھوٹاں کی؟ صاحب نے فرمایا کہ کرتا پرکھ نرنکار نے سرسٹی وچ ونگی پیدا کیتی ہے۔ ایہہ لوک جہڑے نسجنت ہوکے جیون جی رہے پشواں دی نیائی ہن۔ جنان نوں نرنکار دی ہوند دی سوجھی نہیں ہندی۔ ایہہ سچ ہے کجھ لوک اجیہے ہندے ہن اوہ جیون بارے سوچدے ہی نہیں ہن۔ دوسرے پاسے اوہ انسان ہن جو جیون اتے موت بارے من ہی من وچ وپچار کردے ہن۔ ایہناں وپچاراں اپرنت پھر اوہناں نوں نام دی سوجھی پیندی ہے۔ نام دھیاون اپرنت جہڑی انند دی اوستھا پراپت ہندی ہے اوہ سدییوی ہندی ہے جدوں کہ پشوو برتی والے لوک کدی بہت دکھی تے کدی بہت سکھی ہو جاندے ہن۔ مثال دے طور تے پشوو برتی والے لوکاں دے پروار وچ جدوں موت پھیرا پاؤدی ہے تاں ایہہ پوری طرحاں تے جاندے ہن جدوں کہ گیانی پرکھ اوہدے بھانے وچ خوش ہی ہندے ہن۔ صاحب نے اس موقعے شبد کہیا:

سریراگ محلہ ۱ دھرگ جیون دوباگنی مٹھی دوجے بھائی .. کلر کیری کندھ جیو ایہنس کر ڈھیہہ پائی .. بن سبدے سکھ نہ تھیئے پر بن دوکھ ن جائی .. ۱ مندھے پر بن کیا سیگار .. در گھر ڈھوئی ن لہے درگ جھوٹھ خواڑ .. ۱ رہاؤ .. آپ سجان ن بھلئی سچا وڈ کرسان .. پہلا دھرتی سادھ کے سچ نام دے دان .. نونڈھ اچھے نام ایکو کریم پوے نیسان .. ۲ گر کو جان ن جائی کیا تس چچ اچاڑ .. اندھے نام وساریا منمکھ اندھ غبار .. اوں جان ن چکنی مر جنے ہوئی خواڑ .. ۳ چندن مول انایا کنگو مانگ سندنھوڑ .. چوآ چندن بہو گھنا پانا نالی کپوڑ .. جے دھن کنت ن بھاوئی ت سبھ اڈنیر کوڑ .. ۴ سبھ رس بھوگن باد بہہ سبھ سیگار وکار .. جب لگ سبد ن بھیدیئے کیو سوہے گردوار .. نانک دھن سوہاگنی جن سہ نالی پیار .. ۵ ۱۳

---◆---

رچنا نوں ہی رب دا سریر سمجھیو

اک ویراں کرتا رپور وکھے ہی صاحب براجمان سن کہ دو تے بہت ہی گیان وان پڑھے لکھے گرسستی بندے حاضر ہوئے۔ اک کہن لگا کہ بابا جی سنیدا تہاڈے تے پرمیشر بڑا مہربان ہے۔ اسیں نرنکار بارے وچاراں کردیاں زندگی کڈھ دتی ہے کہ اوہ کپھو جیہا ہووے گا؟ بڑے سادھو سنتاں نال وی گلاں باتاں ہندیان رہندیاں نے کسے وی ایہہ نہیں دسیا کہ رب دی شکل سرت کپھو جیہی ہے؟

کیہا جاندا ہے کہ گورو صاحب اجیہے ودوان دے

اؤن تے بہت خوش ہندے سن۔ انوں نمسکاراں کردے سن کیونکہ کرتا رپور زیادہ تر لوک اپنے دنیاوی مصلے لے لے آیا کردے سن۔ پرمیشر دا کھوجی کوئی وولا ہی ہندا سی۔ گورو صاحب نے اجیہے جگیا سو دی بھرے دیوان تعریف کیتی۔

گورو صاحب نے ساری سنگت نوں دسیا کہ بھائی ایہہ ساری رچنا، ساری سرسٹی، ایہہ برہمنڈ سبھ اس رب دا ہی روپ ہے۔ ایہہ ہی اس دا سریر ہے۔ اس رچنا توں جو اوجا پیدا ہو رہا ہے، ایہہ ہی اس دے بول ہے۔ سبھ پاسے اس ایکے دا ہی پسارا ہے۔

کتے جیو مر رہا ہے کتے پیدا ہو رہا ہے، ایہہ سبھ کرتے دے روپ وٹاؤن دا کھیل ہے۔ اوہدے توں بغیر ہور کوئی کھلاڑی نہیں ہے۔ دوسرا مایہ دا کھیل وی اوسے ہی پیدا کیتا ہے۔ برائی وی اوسے ہی پیدا کیتی ہے۔ بس اسیں جیو کھپڑ رہے ہاں۔ سانوں ساڈی اصلیت دا احساس ہی نہیں۔ سارا کھیل اس ایکے دا ہی ہے اتے اوہ بے انت ہے۔

وکھیاں دین توں بعد گورو صاحب پھر ویراگ وچ آئے تے مردانے نوں اشارہ کیتا۔ سارا دیوان گورو صاحب دے مگر گونج اٹھیا، "صاحب میرا ایکو ہے، ایکو ہے بھائی ایکو ہے"۔ ڈھولکیاں شینیاں کھڑتالانے جنگل وچ منگل لا دتا۔ ہر کوئی ضرور وچ سی۔ ہر پاسے مستی سی۔ ہر کوئی جھوم اٹھیا۔ شبد آساراگ وچ سی:

آسا محلہ ۱ جیتا سبد سرت دھن تیتی جیتا روپ کایا تیری .. توں آپے رسنا آپے بسنا اوڑن دوجا کہو مائی .. ۱ صاحب میرا ایکو ہے .. ایکو ہے بھائی ایکو ہے .. ۱ رہاؤ .. آپے مارے آپے چھوڈے آپے لیبوے دیئے .. آپے ویکھے آپے وگسے آپے ندر کرے .. ۲ جو کچھ کرنا سو کر رہیا اوڑن کرنا جائی .. جیسا ورتے تیسو کہئے سبھ تیری وڈپائی .. ۳ کل کوالی مایہ مد میٹھا من متوالہ پیوٹ رہے .. آپے روپ کرے بہو بھانتیں نانک بپڑا ایو کہے .. ۴

---◆---

"مینوں تان سارا سنسار ہی شرابی پویا دسا ہے" N جدوں شرابیوں خلاف سادھوآں شکایت کیتی سی تان

لوکاں دیاں زیادہ دنیاوی منگاں اؤن تے گورو صاحب کدی اگ جاندے سن تے اکانت ول چلے جاندے سن۔ ایسے طرحاں اک ویراں کرتا رپور وکھے بیٹھے سن کہ انان دی موج آئی تے مردانے نوں نال لئی راوی کنڈھے (پنڈ دھرمکوٹ دی حدود اندر) جا برآجے۔ بولی بولی شہر دھالواں نوں پتہ لگا تاں اوہ راوی کنڈھے ہی اؤن شرو ہو گئے۔

کجھ سمیں بعد کرتا رپور کجھ سادھو آ گئے تے کہن لگے کہ سینے بابا نانک اتھے آئے ہوئے۔ سیوا داراں دسیا کہ آئے تے ہین پر ایس وقت سنئے راوی کنڈھے بیٹھے ہوئے۔ سادھو وی اڈیکن دی تھاں جتھے

ماسن آہاڑ .. نانک ایہہ بھوجن سچے بے سچے نام آدھاڑ ..
آکانیاں لاپن آپ مڈ امرت تس کی دھار ..
ستسنگت سیؤ میلاپ ہوی لو کٹوری امرت بھری پی
پی کٹہ بکار .. ۳

پر کوئی بول اٹھیا واہ بھائی مردانہ واہ مردانہ۔
دھن گورو نانک۔ دھن گورو نانک۔ واہگورو۔ واہگورو۔

---◆---

ماتا پتا دا چلانا*

جوبن پچھے آچکا بے گورو صاحب نے اپنیاں ماپیاں
تے وی کرپا کیتی تے انان نوں وی نام دی دات بخشی۔
اچھبی بخشش ہوئی کہ دوواں دا من وی نام وچ
لگنا شروع ہو گیا۔ پتا کالو دا ہن مایہ موہ گھٹ چکا
سی۔ انان نوں وی کرتے دے کھیدتے سچ دی سمجھ
پے چکی سی۔ پہلاں تاں دیوان دے کماں وچ ٹوکا
ٹوکائی وی کرپا کردے سن پر ہن من سنتوکھ وچ آ
چکا سی۔ ہاں پوتریا دے گھر اولاد نہی سی اس کرکے
کدی گورو صاحب نوں تاکید کردے کہ لکھمی چند
دے ویاہ دا کجھ کرو۔

خیر کتک ۱۵۸۱ بکرمی مطابق ۱۵۲۴* ای نوں ماتا تریپتا
تھوڑا چر ڈھلی مٹھی رہ کے کرتا ریور وکھے چلانا کر
گئے۔ اودوں گورو صاحب کرتا ریور وکھے ہی موجود
سن۔ گورو صاحب نے براہمنی ریتاں رسماں نوں در
کنار کرکے ماتا دا انتم سسکار کیتا اتے کئی دن لگاتار
انان دی یاد نوں سمرپت شبد کیرتن چلدے رہے۔

اوسے سال ہی کجھ دنان دے عرصے مگرو ۲۷ ماگھ
۱۵۸۱ (فروری ۱۵۲۵ ای.) پتا مہتہ کالو وی چڑھائی کر
گئے۔ گورو صاحب اودوں پنجاب دے ہی کسے علاقے
وچ سن۔ مراسی بھیج کے گورو صاحب نوں سد لیا
گیا۔ جدوں تک سہجادیان بابا سری چند اتے لکھمی
داس نے اپنی مرضی انوسار براہمنی ریتاں پالدے
ہوئے دادا دا سسکار کر دتا۔ اودوں کرتا ریور گرسکھاں
نہ روس وی جتایا پر صاحبزادیاں اپنی مرضی کیتی۔

بعد وچ گورو صاحب دے پرتن تے پتا کالو دے کلیان
واسطے کیرتن دے پرواہ چلدے رہے۔ گورو صاحب
دے پرتن اپرنٹ کوئی براہمنی رسم نہی چلن دتی
گئی۔

دسیا گیا سی راوی ول نوں ہی ہوتے۔
سنگیت دی آواز نے دوروں ہی سادھوآں نوں گورو
صاحب دے ٹکانے دا پتہ دس دتا۔

سادھوآں نوں مل کے گورو صاحب نے کھما یاچنا
کیتی کہ مہاتماواں نوں کھیچل ہوئی بے اتھے اُون
اتے کہن لگے کہ چلو ڈیرے چلدے ہاں۔ پہلاں لنگر پانی
پھر گوشٹی ہووے۔ سادھوآں نے کہا کہ تہاڈے
ڈیرے دے سیواداراں سانوں سنتشٹ کرکے بھیجیا
بے کہتے ہن صرف تہاڈے ویچار سنن دی سانوں
بھکھ ہے۔

ایہہ گلاں چل رہیا سن کہ لاگے ہی شور شرابا ہو گیا۔
دس بارا منڈے راوی کنڈھ بہہ کے دارو پی رہے سن
کہ انان وچ لڑائی ہو گئی۔ مردانے نے دسیا کہ انان کتے
شکار (ہرن آدی) ماریا بے تے اتھے ہی رن بنا کے کھا
رہے سن تے نالے شراب پی رہے سن۔

گورو صاحب نے کہا کہ انان نوں نجرنداز کرو۔

پر منڈے چیکاں مار رہے سن۔ بکرے بلا رہے سن کہ
سادھوآں دا دھیان بھٹک رہا سی۔ سادھو اونان نوں
برا بھلا اکھ رہے سن کہ پی پی کے ایہہ لوک اتے ہوئے
پئے تے انان دی بدھ بھرشت ہوئی پئی ہے۔ نشے وچ
ایہہ اپنا کھڈ دا وی نقصان کر رہے ہن۔ ست پیٹ وی
لگن دا خطرہ ہے۔

سادھوآں جوبن گورو صاحب دا اس بابت وچار جاننا
چاہیا تاں صاحب نے فرمایا کہ سادھو جنو مینوں تاں
سارا سنسار ہی شرابی ہویا دسدا ہے۔ ہوش کسے
نوں وی نہی۔ جیون دی سچائی کوئی وی نہی
سمجھ رہا۔ ویکھو کوئی موہ دے نشے وچ غلطان
بے کوئی کام دے نشے وچ کوئی کرودھ کرکے
شدائی ہویا پیا ہے، کوئی ہنکار وچ ہی سڑی بھجی
جا رہا ہے۔

سادھوآں نوں گل جھٹ سمجھ آگئی کہ ایہہ تاں
وڈی سچائی ہے کہ بندہ ساری عمر مایہ دے نشے
وچ ہی بتیت کر دندا ہے۔ انوں احساس ہی نہی پندا
تے ناں ہی دھیان جاندے ہے کہ اک دن سبھ کجھ
چھڈنا پینا ہے۔ بھاؤ سچائی نوں ہر کسے نے وساریا
پندا ہے۔ انسان جھوٹھ دے نشے وچ ہے۔

اینے نوں مردانے نے گورو صاحب توں اجازت لئی کہ
صاحب اچ مینوں شبد کہن دیو۔ گورو صاحب مردانے
دی بینتی تے بہت خوش ہوئے تے مردانے نوں تھاپڑا دتا
کہ اچ توں بول بانی۔ مردانے نے سلوک بولیا:-

سلوک مردانہ ۱ کل کلوالی کام مڈ منوا پپونہاڑ ..
کرودھ کٹوری موہ بھری پیللاوا اہنکار .. مجلس
کوڑے لب کی پی پی ہوی خواڑ .. کرنی لاپن ست گڑ
سچ سیرا کر ساڑ .. گن منڈے کر سینٹل گھیؤ سرم
ماسن آہاڑ .. گرمکھ پائے نانکا کھادھ جاہ بکار .. ۱
مردانہ ۱ کایا لاپن آپ مڈ مجلس ترسنا دھات ..
منسا کٹوری کوڑ بھری پیللائے جمکال .. ات مڈ پیتے
نانکا ہتے کھٹیہ بکار .. گیان گڑ صلاح منڈے بھو

سوڈھی ۲-۲0۱۸ سوڈھی ۲-۲۰۹, سوڈھی ۲-۲۱۲
سوڈھی ۲-۲۲۵ سوڈھی ۲-۲۲۳ سوڈھی ۲-۲۱۸
سوڈھی ۲-۲۵۱۵ سوڈھی ۲-۲۱۹ سوڈھی ۲-۲۲۵

* ۱۳ وی صدی وچ کروڑاں لوک چھوآچھوت دیاں بیماریاں نال مرے
سن۔ ایران توں بہت لوک بھیج کے پنجاب ول آگئے سن۔ بو سکدے مہتہ
کالو، ماتا تریپتا، بے نانکی اتے بھائی جے رام دے چلانے دا کارن وی
کوئی چھوآچھوت دی بیماری بنی ہووے۔ کیونکہ لکھاریاں نے لکھیا ہے
کہ ایہناں سبھائے جوڑیاں دا انتم سماں نال نال ہی ہویا ہے۔

http://jhr.ui.ac.ir/article_22654.html

* ایہہ طریقاں کھجان - ۱۰۶ اتے دتیاں ہن۔ نوی کھوج انوسار اسان دو سال
دا واڈھا کر دتا ہے۔